

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ЧАСУ І ПРОСТОРУ В ПОВІСТІ ГЕ ФЕЯ «ЗГРАЯ БУРИХ ПТАХІВ»

Дана стаття присвячена дослідженню особливостей моделювання часу і простору в повісті Ге Фея «Зграя бурих птахів». На лексичному рівні аналізу запропоновано ввести кілька нових понять для полегшення досягнення поставленої мети.

Ключові слова: *хронотоп, одиниця часу, маркер часу, символ часу, одиниця простору, атрибут простору.*

Проблема художнього часу і простору є одним з актуальних і складних питань сучасного літературознавства, тому інтерес до неї є закономірним у наш час. Вона дає можливість охопити майже всі основні аспекти зв'язків мистецтва з дійсністю, розкрити особливості його розвитку, відкриває нові можливості аналізу літературного процесу, творчості окремих письменників, жанрів, творів. Таким чином, багатоаспектність вивчення проблеми художнього часу і простору спричинена її широкими можливостями.

Серед багатьох аспектів аналізу та інтерпретації літературного твору хронотоп є найбільш багатограним і багатофункціональним. В цей аспект укладаються всі питання змісту і форми, починаючи від ідеї, задуму і закінчуючи словом, яке їх втілює. „Немає такого елемента твору, який би так чи інакше, прямо чи опосередковано не був залежним від часу і простору, якщо їх розуміти не тільки як місце і перебіг подій“ [Копистянська 2012, 9].

До питань часу і простору в літературі зверталось чимало українських та зарубіжних дослідників, серед них – С. Скварчинська, М. Бахтін, Д. Ліхачов та Н. Копистянська. Однак на теренах сучасної китайської літератури, зокрема творчості знакового письменника-авангардиста Ге Фея, такі дослідження проведені не були, що і визначає актуальність і новизну запропонованої статті. Її метою є всебічний аналіз особливостей моделювання часу в повісті Ге Фея „Зграя бурих птахів“, для полегшення досягнення якої, ми пропонуємо на рівні лексичного аналізу твору ввести кілька нових понять, а саме: одиниця часу, маркер часу, символ часу, одиниця простору та атрибут простору.

До одиниць часу ми пропонуємо віднести усі точні дати, цифри, одиниці виміру часу, наприклад: три хвилини, квітень, 1978 рік. Під поняттям „маркер часу“ розуміються лексичні одиниці, які мають відношення до часу, але не позначають його напряму. Наприклад, слово „сонце“ не позначає час напряму, але одночасно з цим має до нього відношення, і, таким чином, зі слів

„На вулиці було сонячно“ можна зробити висновок, що дія відбувалася точно не вночі, а отже або зранку, або вдень. До поняття „символ часу“ ми пропонуємо відносити ту лексику, яка не має об’єктивного відношення до часу, але в конкретному творі несе таку семантику. У повісті „Згряя бурих птахів“ символом часу є птахи: „Пишу я повільно бо постійно хвилююся, що колись ця згряя бурих птахів не з’явиться на горизонті, тим самим забравши з собою і час“ [Ге Фей].

Одиницею простору слід вважати лексику на позначення місцевості (поле, місто), а також загальні назви місця і простору (будинок, кімната). До атрибутів простору слід відносити лексику, яка надає йому додаткових якостей, як наприклад, колір.

Повість Ге Фея „Згряя бурих птахів“ у формі подвійної історії розкриває філософську ідею ставлення під сумнів об’єктивності реальності, відсутність об’єктивного доказу для розділення спогадів і реальності [Завидовская 2005, 80]. Вона охоплює дві хронотопні площини: „обрамленням“ є розповідь про життя автора і його зустріч з дівчиною на ім’я Ці, яка включає в себе площину спогадів автора про жінку в чобітках каштанового кольору, якими він ділиться з Ці.

На лексичному рівні часопросторові пласти мають свої центральні одиниці, маркери і символи часу, а також центральні одиниці та атрибути простору. У першій хронотопній площині центральною одиницею часу є слово „осінь“, що, очевидно, є символом зрілості автора. В цій історії важко виділити центральний маркер часу, оскільки він охоплює достатньо широкі часові рамки. Центральним символом часу є слово „птахи“: „...адже птахи – це символ плину часу“ [Ге Фей]. В просторовій площині першої розповіді можна виокремити центральні одиниці простору: „узбережжя“, „мій дім“, „кімната“. Центральним атрибутом простору є бурий колір і його відтінки.

У другій хронотопній площині центральною одиницею часу є слово „квітень“, центральними маркерами часу – „сніг“ та „темрява“ (що, очевидно, символізує ірреальність зустрічі автора з жінкою в каштанових чобітках), а центральним символом – черевички каштанового кольору таємничої жінки. В просторовій площині другої розповіді можна виділити такі центральні одиниці простору: „місто“, „село“, „кафе „Пінгвін““, „напівзруйнований міст“, „білий будинок“. Центральним атрибутом простору є кольори відтінків бурого (символ часу), а також білий колір будинку, в якому жив автор за містом, де вдруге зустрівся з тою таємничою жінкою в каштанових чобітках (символіка білого кольору будинку є традиційно китайською і має значення трауру, підтвердженням чого є події наприкінці другої історії).

Отже, перша ключова композиція пов’язує автора з дівчиною на ім’я Ці (ієрогліф, що позначає її ім’я, дослівно перекладається як „шахи“, символі-

зуючи, таким чином, гру принципів і часу), котра багато років тому прийшла до автора з альбомом, і, звертаючись до нього на ім'я Ге Фей, впевнила його, що вони мають спільних знайомих. Альбом з малюнками в руках дівчини є символом того, що „містечтво не втрачає своєї дійсності у відображенні“ [Завидовская 2005, 80]. Автор дуже нечітко пам'ятає деталі, пов'язані з дівчиною, тільки колір її одягу (відтінки бурого), уся їх зустріч відбувається ніби у напівсні, і автор говорить, що через розмову з нею він не почув перелітних птахів, що значить, що він забув про час. Усю ніч Ці слухає його розповідь про іншу жінку, а вранці йде, обіцяючи колись знову зайти. В кінці повісті автор бачить, що до його будинку наближається Ці, він дуже радий знову її бачити, але виявляється, що дівчину звать не Ці, вона вперше тут проходить і не знає автора. На цей раз в її руці дзеркало – символ предмету, що відображає реальність. В парності сюжету з героїнею Ці можна виділити ідею речей і їх дзеркального відображення (дві зустрічі з проміжком часу в кілька років), котрі у Ге Фея не рівнозначні. Спочатку Ці наполягає на тому, що вони знайомі, а через якийсь час вона вже заперечує цей факт. Ці визначає собою невизначеність буття [Завидовская 2005, 81].

Друга циклічна історія про жінку також розділена великим проміжком часу і відноситься до розряду спогадів. Автор на цей раз чітко пам'ятає усі деталі, що мають відношення до жінки, яку він тоді зустрів на вулиці, пам'ятає, що був квітець, точно пам'ятає як виглядав її одяг і каштанові черевики. Його особлива увага до гама кольорів не випадкова, адже біля будинку автора жили бурі птахи. Автор зачарований красою жінки і більш за все боїться, що вона відчує його погляд і обернеться. Потім він вирішує слідувати за нею до її дому, їде на велосипеді у передмістя і, як уві сні, не може скоротити відстань між нею і собою. Так він доходить за нею до містка, намагається його перейти, як раптом з'являється якийсь старий і говорить йому, що цей міст вже давно розмила повінь і по ньому неможливо перейти на інший берег. Через багато років він знову бачить ту жінку вже в селі разом з її чоловіком, від якого вона, очевидно, зазнає побоїв. Автор дізнається, що її чоловік часто ходить в шинок і потім над нею знущається. Одного разу він допомагає тягнути його з шинка додому і розповідає жінці, що бачив її ще 7-8 років тому, як раптом виявляється, що вона не була в місті ще з дитинства. Жінка в каштанових чоботях розповідає, що 7-8 років тому її чоловік на зруйнованому мості бачив чийсь сліди, а зранку селяни знайшли труп чоловіка і велосипед. Отже, простежується дивне роздвоєння дійсності у сприйнятті двох людей. Тут можна побачити містику дзеркальних відображень, відображення у відображенні, сна уві сні. Перша історія охоплює другу, тим самим «заключивши» спогади в спогади [Завидовская 2005, 81].

Не можна не помітити «шви», якими автор «зшиває» ці історії. В процесі читання спочатку не зрозуміло де закінчується діалог з Ці, а де починається діалог з жінкою в каштанових чобітках. Монотонність діалогів героїв, речення, що повторюються, – усе це, очевидно, має на меті сприяти заглибленню читача у стан, чимось подібний до трансю.

Отже, особливостями моделювання часу і простору в повісті Ге Фея „Зграя бурих птахів“ є: „обрамлення“ однієї розповіді іншою, наявність не-прихованих „швів“, якими „зшити“ ці історії, одночасно з чим простежується „розмитість“ меж першої і другої хронотопної площини, ефект „дзеркального відображення“, сон у уві сні, ставлення під сумнів суб’єктивної реальності, а також ставлення під сумнів наявності об’єктивного доказу для відмежування її від вигадки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фей Г. Зграя бурих птахів (www.dushu999.com/xdwx/g/gefei/001/001.htm)
2. Завидовская Е.А. Постмодернизм в современной прозе Китая – Дис. канд. филол. наук : 10.01.03 – М: РГБ, 2005 – 203 с.
3. Копилянська Н. Х. Час і простір у мистецтві слова – Львів: ПАІС, 2012. – 344 с.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2013.

Махмудова А., студ.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

Особенности моделирования времени и пространства в повести Ге Фея „Стая бурых птиц“

Цель данной статьи – исследование особенностей моделирования время и пространства в повести Ге Фея „Стая бурых птиц“. Для достижения поставленной цели на лексическом уровне анализа предложено ввести несколько новых понятий.

Ключевые слова: *хронотоп, единица времени, маркер времени, символ времени, единица пространства, атрибут пространства.*

Makhmudova A, student
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

The time and space modeling peculiarities in Ge Fei’s novel „Flock of tawny birds“

The aim of the article is the research of the time and space modeling peculiarities in Ge Fei’s novel «Flock of tawny birds». In order to achieve this goal it is proposed on the lexical level of investigation to use some new concepts and definitions.

Key words: *time and space concept, time unit, time marker, time symbol, space unit, space attribute.*